കോവിഡും സ്വത്വപ്രതിസന്ധിയും: ചില മാനവികാനന്തര ചിന്തകൾ

അഭിരാമി എസ്.ആർ.
ഗവേഷക, ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഇംഗ്ലീഷ്, കേരള സർവകലാശാല, തിരുവനന്തപുരം.
എബിൻ എം. ഡി.
ഗവേഷകൻ, സ്കൂൾ ഓഫ് ലെറ്റേഴ്സ്, മഹാത്മാഗാന്ധി സർവകലാശാല കോട്ടയം

പ്രബന്ധസംഗ്രഹം:

കോവിഡ് ഉന്നയിക്കുന്ന സ്വത്വരാഷ്ട്രീയപ്രതിസന്ധികൾ എന്തെല്ലാമാണ്? അഥവാ കൊറോണക്കാലം എന്തെങ്കിലും വിധത്തിലുള്ള സ്വത്വപ്രതിസന്ധികളെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നുണ്ടോ? മനുഷ്യന്റെ സ്വത്വബോധത്തെ കൊറോണവൈറസ് എങ്ങനെയാണ് പ്രതിസന്ധിയിലാക്കുന്നത്? സ്വാർത്ഥത്തിൽനിന്നും നിസ്വാർത്ഥതയിലേക്കുള്ള, മാനവികതയിൽനിന്നും മാനവികാനന്തരതയിലേക്കുള്ള പ്രയാണമാകുന്നുണ്ടോ കൊറോണക്കാലം എന്ന അന്വേഷണമാണ് ഈ പ്രബന്ധം. കൊറോണ വൈറസ് ഉയർത്തുന്ന പരിണാമദശയെക്കുറിച്ചുള്ള പുത്തൻ കാഴ്ചപ്പാടിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ മാനവികാനന്തരവാദത്തെ സൈദ്ധാന്തികമായി വിശകലനം ചെയ്യുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു.

താക്കോൽവാക്കുകൾ: മാനവികതാവാദം, മാനവികാനന്തരവാദം, ഉത്തരാധുനികത, അപനിർമ്മാണം, പ്രതീതി യാഥാർത്ഥ്യം, അതീതി യാഥാർത്ഥ്യം, മാനവിക സ്വത്വപ്രതിസന്ധി.

“കൊറോണവൈറസിന്റെ കാലത്ത് പ്രതീതിയാഥാർത്ഥ്യമാണ് ഏറ്റവും സുരക്ഷിതം എന്നു വന്നിരിക്കുന്നു” (2020: 3) എന്ന് സിസെക് പറയുന്നുണ്ട്. വിദ്യാഭ്യാസം, തൊഴിലിടം, വിപണി തുടങ്ങി പൊതുജീവിതത്തിന്റെ സമസ്ത

മേഖലകളെയും ഇന്റർനെറ്റുവൽകരിക്കുവാൻ കൊറോണക്കാലത്തിനു കഴിഞ്ഞു എന്നത് നാമെല്ലാമിപ്പോൾ പ്രതീതി യാഥാർത്ഥ്യത്തിലാണ (virtual reality) ജീവിക്കുന്നതെന്ന സിസെകിന്റെ പ്രസ്താവനയെ സാധൂകരിക്കുന്നു. ഉത്തരാധുനിക സൈദ്ധാന്തികനും ചിന്തകനുമായ ബോദ്രിലാദ് പറയുന്നത് ഉത്തരാധുനികലോകം അതീത യാഥാർത്ഥ്യത്തിന്റേതാണെന്നാണ് (hyper reality). "സിമുലേഷൻ ഒരു പ്രദേശമോ സൂചകസത്തയോ പദാർത്ഥമോ അല്ല. ഉത്ഭവമോ യാഥാർത്ഥ്യമോ ഇല്ലാത്ത അതീത യാഥാർത്ഥ്യമാതൃകകളുടെ തലമുറയാണത്" (1988: 166) എന്ന് ബോദ്രിലാദ് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. അതീത യാഥാർത്ഥ്യം എന്ന ആശയം ബോദ്രിലാദിന്റെ തന്നെ മറ്റൊരു സങ്കൽപമായ മായാചിത്രങ്ങളുമായി (simulacrum) ബന്ധപ്പെട്ടു കിടക്കുന്നു. യാഥാർത്ഥ്യത്തെ അതിന്റെ പ്രാതിനിധ്യങ്ങളുമായി മാറ്റി സ്ഥാപിക്കുന്ന ഒന്നായി മായാചിത്രത്തെ അദ്ദേഹം നിർവ്വചിക്കുന്നുമുണ്ട്. സമകാലികലോകം ഒരു മായാചിത്രമാണെന്നും അവിടെ യാഥാർത്ഥ്യവും അയാഥാർത്ഥ്യവും തമ്മിൽ വേർതിരിച്ചറിയാൻ കഴിയാത്ത വിധത്തിൽ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ അബദ്ധ ചിത്രങ്ങളാൽ (false images) മാറ്റി സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നും അദ്ദേഹം നിരീക്ഷിക്കുന്നു. സമവായ യാഥാർത്ഥ്യത്തിൽ (consensus reality) പ്രതിവാദമോ അനലോഗോ ഇല്ലാത്ത ഒരു വസ്തുവിന്റെയോ സംഭവത്തിന്റെയോ പ്രാതിനിധ്യത്തെ ബോദ്രിലാദ് അതീത യാഥാർത്ഥ്യം എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഒരർത്ഥത്തിൽ യഥാർത്ഥ ഒന്നിനെ സൂചിപ്പിക്കുന്നതായി തോന്നിക്കുന്ന മറ്റൊന്നാണ് അതീത യാഥാർത്ഥ്യം. ക്വാണ്ടം ഭൗതികശാസ്ത്രമേഖലയിലെ കണ്ടെത്തലുകളുമായി ബോദ്രിലാദിന്റെ ആശയങ്ങളെ ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ലേഖനത്തിൽ മിഖായേൽ എപ്സ്റ്റൈൻ അതീത യാഥാർത്ഥ്യത്തിന്റെ ഫലത്തെ ഇങ്ങനെ സംഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ട്:

യാഥാർത്ഥ്യത്തെ അതിന്റെ ഏറ്റവും ചെറിയ വിശദാംശങ്ങളിൽ ഉൾക്കൊള്ളുന്നവയാണ് ബഹുജന ആശയവിനിമയ സാങ്കേതികവിദ്യ (mass communication technology). എന്നാൽ വസ്തുതകളിലേക്ക് നുഴഞ്ഞുകയറുവാനുള്ള വിനിമയ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ ഉയർന്ന തലത്തിൽ സാങ്കേതികവും ദൃശ്യപരവുമായ മാർഗ്ഗങ്ങൾ മറ്റൊരു യാഥാർത്ഥ്യത്തിന്റെ ക്രമത്തെ നിർമ്മിക്കുന്നു, അതിനെ അതീതയാഥാർത്ഥ്യം എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഈ അതീത യാഥാർത്ഥ്യം എന്നത് ബഹുജന ആശയവിനിമയത്തിനുള്ള ദൃഷ്ടിഭ്രമമായ (phantasmatic) ഒരു സൃഷ്ടിയാണ്. എന്നാൽ അത് നമുക്ക് ചുറ്റുമുള്ള ജീവിതത്തിൽ നാം ആഗ്രഹിക്കുന്നതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ ആധികാരികവും

കൃത്യവുമായ യഥാർത്ഥ യാഥാർത്ഥ്യമായി ഉയർന്നു വരുന്നു (1996: 5).

ബോദ്രിലാദും എപ്സ്റ്റൈനുമുൾപ്പെടെയുള്ളവർ വിവരസാങ്കേതിക ലോകത്ത് യാഥാർത്ഥ്യത്തിനും മീതെ ഒരു അതീത യാഥാർത്ഥ്യമോ (hyper reality) പ്രതീത യാഥാർത്ഥ്യമോ (virtual reality) നിലനിൽക്കുന്നതായി വാദിക്കുന്നു. എങ്കിൽ യാഥാർത്ഥ്യത്തിൽ നിന്നും പ്രതീതി യാഥാർത്ഥ്യം എങ്ങനെ വേർപെടുന്നു? എന്താണ് ഇതിന്റെ മാനദണ്ഡം? അഥവാ പ്രതീതി യാഥാർത്ഥ്യം എന്നു എടുത്തു പറയുവാൻ തക്കവിധത്തിൽ ഇനിയുമൊരു 'യഥാർത്ഥ യാഥാർത്ഥ്യം' (real reality) അവശേഷിക്കുന്നുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ അതിന്റെ സ്വഭാവമെന്താണ്? ഇന്റർനെറ്റ് ഇല്ലാത്ത ലോകമാണ് യഥാർത്ഥ ലോകമെന്നും ഇന്റർനെറ്റിനുള്ളിലെ ലോകം പ്രതീതമാണെന്നും (virtual) ഇനിയും നമുക്ക് അവകാശപ്പെടാൻ സാധിക്കുമോ? കൊറോണക്കാലത്ത് കുട്ടികളുടെ വിദ്യാഭ്യാസമുൾപ്പെടെ സാമൂഹികജീവിതം സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ മധ്യസ്ഥതയിലായിരിക്കുമ്പോൾ നാമെങ്ങനെയാണ് നമ്മുടെ നിലനിൽപ്പിനെ വ്യാഖ്യാനിക്കുക? യഥാർത്ഥലോകമെന്നും പ്രതീത ലോകമെന്നുമുള്ള വേർതിരിവുകളെപ്പോലും അസാധുവാക്കിക്കൊണ്ടുള്ള ഈ പുതിയ സാമൂഹികക്രമത്തെ എങ്ങനെ അഭിമുഖീകരിക്കും? ഇതിന്റെ വെല്ലുവിളികൾ എന്തെല്ലാമാണ്? ഇവിടെയാണ് മാനവികാനന്തരവാദത്തിനു പ്രസക്തിയേറുന്നത്.

മറ്റേതൊരു പോസ്റ്റ്തിയറിയും പോലെ തന്നെ പോസ്റ്റ്ഹ്യൂമനിസവും ഴാക്ക് ദെറീദയുടെ അപനിർമ്മാണ സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽനിന്നും പ്രചോദനമുൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ട് ഹ്യൂമനിസത്തിനെതിരായി വെല്ലുവിളി ഉയർത്തുകയും അതിനെ അപനിർമ്മിക്കുകയുമാണ് ചെയ്തത്. കാരി വൂൾഫിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ പോസ്റ്റ് ഹ്യൂമനിസമെന്നത് ഹ്യൂമനിസത്തിന്റെ കേവല നിരാകരണമല്ല, മറിച്ച് വസ്തുതാപരമായി ഹ്യൂമനിസം മുന്നോട്ടു വയ്ക്കുന്ന അധികാര ശ്രേണിയെ കീഴ്മേൽ മറിക്കുന്ന നവസിദ്ധാന്തമാണത്. അതായത് മാനവികാനന്തരവാദമെന്നാൽ മനുഷ്യനും മീതേയുള്ള എല്ലാവിധ സാധ്യതകളുടേയും ആകെത്തുകയാണ്. മരങ്ങളും മൃഗങ്ങളും അണുക്കളും റോബോട്ടുകളും അന്യഗ്രഹജീവികളും മറ്റനേകം സാധ്യതകളുമടങ്ങുന്ന വലിയൊരു ചങ്ങലയിലെ വെറുമൊരു കണ്ണിമാത്രമാണു മനുഷ്യനെന്നും തലച്ചോറും ചിന്തിക്കാനുള്ള ശേഷിയുമൊന്നും മനുഷ്യനെ മാത്രമായി ഒന്നിന്റേയും മുകളിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നില്ലായെന്നുമുള്ള ബോധ്യമാണ് മാനവികാനന്തരവാദം. നാമിന്നുപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷകൊണ്ടുപോലും അടയാളപ്പെടുത്താൻ കഴിയാത്തത്ര സുദീർഘവും ഗഹനവുമായൊരു ബോധമണ്ഡലമാണത്. യാഥാർത്ഥ്യം/അയാഥാർത്ഥ്യം, ജൈവികം/

അജൈവികം, മനുഷ്യൻ/യന്ത്രം, മനുഷ്യൻ/മൃഗം, ജീവനുള്ളവ/ജീവനില്ലാത്തവ, പ്രാകൃതം/കൃത്രിമം, ജനനം/മരണം എന്നീ ദ്വന്ദ്വങ്ങളെയെല്ലാം തന്നെ ദെറീദയടക്കമുള്ള ഘടനാനന്തരവാദികൾ ഖണ്ഡിച്ചുവെങ്കിലും ഇവ കൂടുതൽ അപ്രധാനമായിത്തീരുകയാണ് മാനവികാനന്തരവാദത്തിൽ. മാനവികാനന്തരവാദം എന്നത് ഒരു തരത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ ആധുനികാനന്തരവാദത്തിന്റെ രണ്ടാം തലമുറയാണെന്ന ഫ്രാൻസെസ്ക ഫെറാൻഡോ പറയുന്നുണ്ട് (2019:2). ചില ജീവിവർഗ്ഗങ്ങളുടെ പ്രത്യേക പദവിയെ സാധൂകരിക്കുന്ന വർഗ്ഗവാദത്തിലധിഷ്ഠിതമായ (speciesism) മനുഷ്യൻ എന്ന സാംസ്കാരിക സങ്കല്പത്തെ അപനിർമ്മിക്കുന്നു എന്നതിലാണ് മാനവികാനന്തരവാദത്തിന്റെ പ്രസക്തി നിലനിൽക്കുന്നത്.

യൂറോപ്പിൽ തുടങ്ങിവച്ച മാനവികതാവാദ പദ്ധതിയിൽ ആരാണ് മനുഷ്യൻ? ആരെയെല്ലാമാണ് മനുഷ്യൻ എന്ന സങ്കൽപ്പത്തിനുള്ളിൽ പാർപ്പിക്കാനാകുക? യൂറോപ്യന്മാരല്ലാത്തവർ, വെള്ളക്കാരല്ലാത്തവർ, സ്ത്രീകൾ, ക്വിയർ സമൂഹം, ഭ്രാന്തന്മാർ ഇവരെയൊക്കെ എവിടെയാണ് അടയാളപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്? മനുഷ്യരായി കണ്ടതുകൊണ്ടാണോ 1940-കളിലെ ജർമ്മനിയിൽ ജൂതന്മാർ കൂട്ടക്കുരുതിക്കിരയായത്? മനുഷ്യരെന്ന പരിഗണന ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടാണോ ആഫ്രിക്കയിൽ നിന്നുമുള്ള കറുത്തവർഗ്ഗക്കാരെ ബന്ധിതരാക്കി ബ്രിട്ടീഷ് കോളനികളിലേക്കു കടത്തിയത്? ഇത്തരത്തിൽ അന്യവൽകരിക്കപ്പെട്ട ഒട്ടേറെ ശബ്ദങ്ങൾ പിൽക്കാലത്ത് ആധുനികാനന്തര-കോളനിയാനന്തര സാംസ്കാരികസംഹിതയിൽ ഉൾച്ചേർക്കപ്പെട്ടുവെങ്കിലും മാനവികബോധ്യങ്ങളുടെ നാലുകെട്ടിനുള്ളിൽ ഇവയ്ക്കു കൈവരിക്കാവുന്ന സാധ്യതകൾ ന്യൂനമാണ്. ഇവിടെയാണ് മാനവികാനന്തരവാദത്തിന്റെ പ്രസക്തി വർദ്ധിക്കുന്നത്. അന്യവൽകരിക്കപ്പെട്ട ശബ്ദങ്ങളുടെ പ്രതിരോധ വ്യവഹാരമാകുകയാണ് മാനവികാനന്തരവാദം എന്നത്. എന്നുകരുതി മാനവികാനന്തരമെന്നാൽ എതിർമാനവികത (anti-humanism) എന്നൊരർത്ഥമില്ല. 'അനന്തരം' എന്നത് ഇവിടെ ഒരേസമയം ഒരു തുടർച്ചയും അകൽച്ചയും അതിരുകടക്കൽ കൂടിയുമാണ് (2019:66). അതായത് മാനവികാനന്തരതയെന്നാൽ മാനവികതയുടെ തുടർച്ചയും അകൽച്ചയും അതിന്റെ സീമകൾക്കപ്പുറവുമാണ്. മാനവികതാവാദത്തിന്റെ പ്രതിവ്യവഹാരവുമാണത് (counter discourse).

എപ്പോഴാണ്, എങ്ങനെയാണ് നാം മനുഷ്യരായത്? ചരിത്രത്തിലെവിടെയോ നാം ക്രോമാഗ്നന്മാരായിരുന്നു, നിയാൻഡെർത്താലുകളും ആസ്ട്രലോപിത്തിക്കസുകളുമായിരുന്നു. അതായത് നാമെല്ലായ്പ്പോഴും

മനുഷ്യനായിരുന്നിട്ടില്ല. മനുഷ്യനെന്നത് ചരിത്രത്തിന്റെ ഏതോ സന്ധിയിലുള്ള ഒരു സാംസ്കാരിക കണ്ടുമുട്ടൽ മാത്രമാണ്. മനുഷ്യവത്കരണത്തിന്റെ (humanizing process) അനന്തമായ പരിണാമശൃംഖലയിൽ ഒരു നിമിഷം മാത്രമാണു നാം. ഹോമോസാപ്പിയൻസ് (Homo Sapiens) എന്നത് ശാസ്ത്രീയ നിർവ്വചനമുള്ള ഒരു വർഗ്ഗമോ വസ്തുവോ അല്ല, മറിച്ച് മനുഷ്യനെന്ന വിഭാവനത്തിന്റെ നിർമ്മാണോപാധി മാത്രമാണെന്ന് അഗമ്പൻ പറയുന്നുണ്ട് (2002:26). മനുഷ്യവത്കരണം എന്നത് ജൈവികോപാധിയല്ല, അതൊരു സാംസ്കാരിക പ്രക്രിയയോ പ്രതിപ്രവർത്തനമോ ആണ്. അല്ലെങ്കിൽ തന്നെ ജൈവികം എന്ന ആശയം മാനവികാനന്തരവാദത്തിൽ പ്രശ്നവത്കരിക്കപ്പെടുകയാണു ചെയ്യുന്നത്. ജൈവികം/അജൈവികം എന്ന ദ്വന്ദ്വത്തിന്റെ ആവിർഭാവത്തിനു കാരണം തന്നെ അജൈവിക വസ്തുക്കളിൽനിന്നും മൃഗങ്ങളെയും സസ്യങ്ങളെയും വേർതിരിച്ചുനിർത്തുന്ന ജീവൻ എന്ന അവസ്ഥയാണല്ലോ. എന്നാൽ എന്താണ് ജീവൻ? കോശനിർമ്മിതമായ ഘടന, പ്രജനനം, ഉപാപചയ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, സമസ്ഥിതിപാലനം, പാരമ്പര്യം, പ്രതികരണം, വളർച്ചയും വികാസവും, പരിണാമം വഴി ലഭിക്കുന്ന അനുകൂലനം എന്നീ സവിശേഷതകളുടെ ആകെത്തുകയാണു ജീവൻ എന്ന് ജീവശാസ്ത്രം പറയുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ വൈറസ്സിന്റെ സ്ഥിതി എന്താണ്? ഉപാപചയ പ്രവർത്തനങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും മറ്റു ജൈവികസവിശേഷതകളൊന്നും തന്നെ വൈറസ്സിന്റെ ശരീരഘടനയിൽ ദൃശ്യമല്ല എന്നതിനർത്ഥം വൈറസ്സൊരു ജീവിവർഗ്ഗമല്ല എന്നാണോ? ഇതുപോലെ തന്നെ ജൈവിക കൃത്രിമ ബുദ്ധിയുടെയും കൃത്രിമ ജീവന്റെയും വികാസവും സെനോബോട്ടുകളുടെ ആവിർഭാവവും ജീവൻ എന്ന ആശയത്തെ പ്രശ്നവത്കരിച്ചിരിക്കുകയാണ്. പ്രകൃതിദത്ത ജീവിതവ്യവസ്ഥതകളിൽ നിന്നും അവയുടെ യുക്തിസഹമായ രൂപത്തെ (logical form) സംക്ഷേപിച്ചെടുക്കലാണ് കൃത്രിമജീവൻ എന്ന് ക്രിസ്റ്റഫർ ലാങ്ടൻ (1986:125) പറയുന്നുണ്ട്. മാനവികാനന്തരവാദത്തിലെ ഒരു പ്രധാന നാഴികക്കല്ലുകൂടിയാണ് കൃത്രിമ ജീവൻ (artificial life) എന്നത്. ശരീരത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനവും ഇവിടെ മാറുകയാണ്. മാനവികാനന്തര വ്യവഹാരത്തിൽ ശരീരമെന്നത് ജൈവികമോ ഭൗതികമോ ഏകീയമോ നിശ്ചിതമോ ആകണമെന്നില്ല, അത് പ്രതീതവുമാകാം എന്ന് ഫ്രാൻസെസ്കാ ഫെറാൻഡൊ വാദിക്കുന്നു (2019:115). സിരി, അലക്സ, ഗൂഗിൾ അസിസ്റ്റന്റ് തുടങ്ങിയ കൃത്രിമബുദ്ധിസങ്കേതങ്ങൾ ഇങ്ങനെ ശരീരത്തിന്റെ നിർവചനങ്ങളെ പുനർനിർമ്മിക്കുന്നു. ജൈവിക ന്യൂറോണുകൾ ഘടിപ്പിച്ച യന്ത്രശരീരമാണ് Biological AI എന്ന ജൈവികകൃത്രിമബുദ്ധി.

ജൈവികം/കൃത്രിമം എന്ന വൈരുദ്ധ്യാത്മക വിവരണഘടനകൾ പോലും ഇവിടെ അപനിർമ്മിക്കപ്പെടുകയാണ്. ഇവല്ല്യൂഷണറി റോബോട്ടിക്സ് എന്ന സങ്കീർണ്ണമായ ശാസ്ത്രശാഖയുടെ പുതിയ പഠനപദ്ധതിയായ സെനോബോട്ടുകളെന്ന ജൈവയന്ത്രങ്ങളും ജീവന്റെ വ്യവഹാരത്തിനു മുന്നിൽ ഒരു ചോദ്യചിഹ്നമാകുകയാണ്.

മാനവികാനന്തരത മുന്നോട്ടു വയ്ക്കുന്നത് നിലനിൽപ്പിന്റെ ഭൗതികതയെയാണ്. ഇതിൽ ജീവൻ എന്ന ഘടന പോലും അപ്രസക്തമാകുന്നു. യന്ത്രങ്ങളും പരിണാമത്തിന്റെ ഭാഗമാകുകയാണ്. പരിണാമത്തിന്റേത് ലംബമായ ചലനമല്ലെന്നും സങ്കീർണ്ണതകളിലേക്കല്ല വൈവിധ്യങ്ങളിലേക്കാണ് അത് നയിക്കപ്പെടുന്നതെന്നും സ്റ്റീഫൻ ഗോൾഡ് (1996:67) അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുണ്ട്. അതായത് ഡാർവിന്റെ പരിണാമസിദ്ധാന്തം മനുഷ്യനിലവസാനിക്കുന്നുവെങ്കിലും പരിണാമം എന്ന പ്രക്രിയ തുടർന്നുകൊണ്ടേയിരിക്കുകയാണ്. പരിണാമമെന്നത് ഈ അർത്ഥത്തിൽ നിലനിൽപ്പിന്റെ ഭൗതികതയും നിലനിൽപ്പിന്റെ സാങ്കേതികതയുമാകുകയാണ്. മനുഷ്യനെന്ന പോലെ യന്ത്രവും കൃത്രിമബുദ്ധിയും ഇതിന്റെ വിവിധ കണ്ണികൾ മാത്രമാണെന്ന ബോധവും ബോധ്യപ്പെടുത്തൽ കൂടിയുമാണ് മാനവികാനന്തരത.

കൊറോണക്കാലം മാനവികാനന്തരമാകുന്നത് മൂന്നുവിചാരങ്ങളിലാണ്. ഒന്ന്, പൊതുജീവിതം ഇന്റർനെറ്റിനു വിധേയമായിരിക്കുന്ന, സാങ്കേതികവിദ്യ മധ്യസ്ഥത വഹിക്കുന്ന കൊറോണാനന്തര സാമൂഹികപരിസ്ഥിതിയെ യഥാർത്ഥം/അയാഥാർത്ഥം എന്ന ദ്വന്ദ്വത്തിലെവിടെ സ്ഥാപിക്കും എന്ന വിഷയം. യഥാർത്ഥ യാഥാർത്ഥ്യമെന്നും പ്രതീതി യാഥാർത്ഥ്യമെന്നോ അതീത യാഥാർത്ഥ്യമെന്നോ ഉള്ള വൈരുദ്ധ്യാത്മക സങ്കല്പങ്ങൾ ഇവിടെ കീഴ്മേൽ മറിയുന്നു. ഇത്തരം ദ്വന്ദ്വങ്ങളുടെ അപനിർമ്മാണമാണ് മാനവികാനന്തരവാദം എന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ കൊറോണക്കാല/കൊറോണാനന്തരകാല വ്യവഹാരങ്ങളിൽ മാനവികാനന്തരതയ്ക്ക് പ്രാധാന്യമേറുന്നു. രണ്ട്, മനുഷ്യന്റെ അറിവിനും കഴിവിനും ശാസ്ത്രപുരോഗതിക്കും ഇന്നും കൊറോണ വൈറസ് അജ്ഞാതവും അവ്യക്തവുമാണെന്ന വസ്തുത. 2019 ഡിസംബറിൽ ആദ്യകേസ് റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ട് ഏകദേശം മൂന്ന് വർഷത്തോളമായിട്ടും ഇതിന്റെ ഉത്ഭവമോ കാരണമോ പ്രതിവിധി മരുന്നോ കണ്ടുപിടിക്കാനാകുന്നില്ല എന്നത് മനുഷ്യൻ നേരിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഏറ്റവും വലിയ പ്രതിസന്ധിയാണ്. കൊറോണക്കൊപ്പം ജീവിക്കുവാൻ ശീലിക്കുക എന്ന് ലോകാരോഗ്യസംഘടനയും പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. ഇത് പുതിയൊരു പരിണാമദശയായിരിക്കുമോ

എന്ന ചിന്ത പരിണാമച്ചങ്ങലയുടെ അവസാനത്തേതും ശ്രേഷ്ഠവുമായ കണ്ണി മനുഷ്യനാണെന്ന മാനവികവാദത്തിനെതിരാണ്. ഇതു തന്നെയാണ് മാന വികാനന്തരത.

“ഈ വൈറസ്സിനെതിരെയുള്ള സമരത്തിന് യുദ്ധം എന്ന സംജ്ഞ ഉപയോഗിക്കുന്നത് ശരിയല്ല എന്നു ഞാൻ കരുതുന്നു. നമ്മെ നശിപ്പിക്കു വാനുള്ള പ്രത്യേക പദ്ധതിയും തന്ത്രവുമായി ഇറങ്ങിത്തിരിച്ച ശത്രുക്കളല്ല വൈറസ്സുകൾ, അവ സ്വയം തനിപ്പകർപ്പുണ്ടാക്കുന്ന നിരർഥക മെക്കാനി സമാണ്” എന്നു സിസെക് (2020:4) പറയുന്നുണ്ട്. ഇതിനെ ശരിവയ്ക്കു ന്ന തരത്തിൽ ശാസ്ത്രപരീക്ഷണങ്ങളും നടന്നിട്ടുണ്ട്. മനുഷ്യനും വൈറസ്സും എതിർദിശകളിലുള്ള പരിണാമപാതകളിലാണ്. മനുഷ്യന്റെ പരിണാമം കൂടുതൽ സങ്കീർണ്ണമായ കോശനിർമ്മിതികളിലേക്കായിരുന്നുവെങ്കിൽ വൈറസ്സിന്റേത് കോശലാളിത്യത്തിലേക്കായിരുന്നു. കൊറോണ വൈറസ് മാനവികാനന്തരമാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നതിലേക്കുള്ള അവസാനത്തേതും മൂന്നാമത്തേതുമായ വിചാരവും ഇതു തന്നെയാണ്. കാരണം, മനുഷ്യൻ നിർ മ്മിച്ചിരിക്കുന്ന പരിണാമസിദ്ധാന്തമനുസരിച്ച് ഭൂമിയിലെ ജീവജാലങ്ങളുടെ പരിണാമപ്രക്രിയ ലാളിത്യത്തിൽ നിന്നും സങ്കീർണ്ണതകളിലേക്കായിരുന്നു. ഏകകോശജീവികൾ വിഘടിച്ച് ബഹുകോശജീവികളായിത്തീരുന്നതായിരുന്നു ഡാർവിന്റെ പരിണാമസിദ്ധാന്തം. അതായത് രേഖീയമായ പരിണാമ മാതൃ കയായിരുന്നു ഡാർവിന്റേത്. എന്നാൽ പുതിയ പരീക്ഷണങ്ങളും കൊറോണ വൈറസ്സും തെളിയിക്കുന്നത് പരിണാമത്തിന്റേത് രേഖീയ ചലനമല്ലെന്നും മറിച്ച് അത് ചാക്രികതയുടേതാണെന്നുമാണ്.

“ഒരു ജീവകോശത്തിനുള്ളിലല്ലാതെ വളരാനോ പ്രത്യുത്പാദനം നടത്താനോ കഴിവില്ലാത്ത ജീവകണങ്ങളാണ് വൈറസ്സുകൾ” എന്നതാണ് വിക്കിപീഡിയ വൈറസ്സിനു നൽകുന്ന വ്യാഖ്യാനം. വൈറസ്സുകളെക്കുറിച്ചുള്ള പൊതുധാരണയും പാഠപുസ്തകങ്ങൾ പ്രചരിപ്പിക്കുന്ന അറിവും ഇതുതന്നെ യാണ്. എന്നാൽ മറ്റു കോശങ്ങളുടെ സഹായമില്ലാതെ വൈറസ്സിനു വളരാൻ കഴിയില്ലെന്ന വാദത്തെ ചോദ്യം ചെയ്യുകയാണ് അന്നു ദാഹിയ (2008:42). 1970-കളുടെ തുടക്കത്തിൽ ഇല്ലിനോയിസ് സർവ്വകലാശാലയിലെ സോൾ സ്പീഗൽമാന്റെ ലാബിൽ നടത്തിയ ഒരു പരീക്ഷണപരമ്പര ഇതിനായി അവർ വിവരിക്കുന്നുമുണ്ട്. ജനിതകവിവരങ്ങൾ വഹിക്കുന്ന ഡി.എൻ.എ (DNA) അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ ചെറുഘടകമായ ആർ.എൻ.എ (RNA), ന്യൂക്ലിക് അമ്ലം (nucleic acid) എന്നിവ ചേരുന്നതാണ് ഒരു വൈറസ്സിന്റെ ഘടന.

ആതിഥേയ കോശങ്ങൾക്ക് പുറത്തായിരിക്കുമ്പോൾ ചില വൈറസ്സുകളിൽ ഇതിനു ഒരു പ്രോട്ടീൻ ആവരണവുമുണ്ടായിരിക്കും (protein coat). വൈറസ്സിന്റെ ആർ.എൻ.എ മറ്റു ജീവകോശങ്ങളുടെ സഹായമില്ലാതെ തന്നെ സ്വയം പകർപ്പുണ്ടാക്കുമെന്ന് (self replicate) തെളിയിക്കുന്നതിനായി സ്പീഗൽമാൻ ഒരു ടെസ്റ്റ് ട്യൂബ് (in vitro) പരീക്ഷണം നടത്തുകയുണ്ടായി. ഇതിനായി വൈറൽ Qß ഫേജ് ആർ.എൻ.എ (Qß phage RNA), ആർ.എൻ.എ റെപ്ലിക്കേസ് (RNA replicase), ലവണങ്ങൾ എന്നിവ ഒരു ടെസ്റ്റ് ട്യൂബിൽ മിശ്രിതമായെടുത്തു. ഓരോ വൈറൽ പകർത്തലിനു ശേഷവും ഈ ദ്രാവകം കൂടുതൽ ആർ.എൻ.എ റെപ്ലിക്കേസും പോഷകങ്ങളും (nutrients) ചേർത്ത് നേർപ്പിച്ചു കൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇത് അതിവേഗം പകർപ്പുണ്ടാക്കുവാൻ കഴിയുന്ന സത്തയ്ക്ക് (entity) അനുകൂലമായ തിരഞ്ഞെടുപ്പു മർദ്ദം (selective pressure) സൃഷ്ടിക്കാനുതകുന്നവയായിരുന്നു. ഡാർവിന്റെ പരിണാമഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ ഏറ്റവും അർഹമായത് അതിജീവിക്കും (survival of the fittest) എന്ന നിലയാണത്. അന്നു ദാഹിയ സ്പീഗൽമാന്റെ ഈ പരീക്ഷണത്തെ ഇങ്ങനെ ചുരുക്കിപ്പറയുന്നുണ്ട്:

ഏറ്റവും വിജയകരമായ പകർത്തൽ RNAകൾ (replicating RNAs) ഓരോ പരമ്പര കൈമാറ്റത്തിലൂടെയും അതിന്റെ ശ്രേണി (sequence) തുടർച്ചയായി ചുരുക്കി. ഇത് ആർ.എൻ.എ പകർത്തലുമായി ബന്ധമില്ലാത്ത മിക്കവാറും എല്ലാ ജനിതക വിവരങ്ങളെയും (genetic information) നഷ്ടപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. പ്രാരംഭ Qß ഫേജിന് 3600 ന്യൂക്ലിയോടൈഡുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നപ്പോൾ, പരീക്ഷണത്തിന്റെ അവസാനം ലഭിച്ച ആർ.എൻ.എ ഫേജിന് 218 ന്യൂക്ലിയോടൈഡുകൾ മാത്രമാണ് ഉണ്ടായിരുന്നത് (50).

ഈ പരീക്ഷണം തെളിയിക്കുന്നത് മൂന്നു കാര്യങ്ങളാണ്. ഒന്ന്, ഡാർവ്വിന്റെ പരിണാമസിദ്ധാന്തം പ്രസ്താവിക്കുന്നതു പോലെ പരിണാമം എല്ലായ്പ്പോഴും ലളിതകോശങ്ങളിൽനിന്നും സങ്കീർണ്ണതകളിലേക്ക് ആകണമെന്നില്ല. മനുഷ്യപരിണാമത്തിന്റെ എതിർദിശയിലേക്കാണ് വൈറസ്സിന്റെ പരിണാമം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. രണ്ട്, വൈറസ്സിന്റെ വളർച്ചയ്ക്കും പ്രത്യുൽപ്പാദനത്തിനും ആതിഥേയ ജീവകോശങ്ങളുടെ ആവശ്യമില്ല. മൂന്ന്, വളരെ ഹ്രസ്വമായ ജീനോം (genome) ഉപയോഗിച്ചു പോലും ദ്രുതഗതിയിലുള്ള പകർപ്പ് സാധ്യമാണ്. ഇപ്പോൾ കൊറോണ വൈറസ്സിന്റെ കാര്യത്തിൽ സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നതും ഇതു തന്നെയാണ്. ചുരുങ്ങിയ സമയത്തിനുള്ളിൽ എല്ലാവരിലേക്കും പടർന്നു പിടിക്കുന്ന സ്റ്റെൽത്ത് വൈറസ്സായി (stealth virus) കൊറോണ മാറിയിരിക്കുന്നു.

രോഗലക്ഷണങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചില്ലെങ്കിലും എല്ലാവരിലേക്കും കൊറോണ പടർന്നു പിടിക്കാമെന്നും അങ്ങനെ എല്ലാവരും വൈറസ് ബാധിതരാകുന്ന ഒരു സാഹചര്യമുണ്ടാകാമെന്നും ഗവേഷണങ്ങൾ സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ഭൂമിയിൽ ജീവന്റെ ആവിർഭാവത്തെക്കുറിച്ച് പ്രതിപാദിക്കുന്ന പുതിയ കണ്ടെത്തലുകൾ കൊറോണക്കാലത്തെ ജീവിവർഗ്ഗങ്ങളുടെ പരസ്പരാശ്രിതത്വത്തെക്കുറിച്ച് പുനർചിന്തിക്കുവാൻ വഴിയൊരുക്കുന്നവയാണ്. ബാക്ടീരിയയേക്കാൾ വലിയ ജീനോമുകളുള്ള പുരാതന ഭീമൻ വൈറസുകളെ സമീപകാലത്തു കണ്ടെത്തിയിരുന്നു. ഇവ ജീവന്റെ ഉത്ഭവത്തിൽ നിർണ്ണായക പങ്കു വഹിച്ചിരിക്കാമെന്നും കരുതുന്നു. ഈ ഭീമൻ വൈറസിൽ സെല്ലുലാർ ജീവികളിൽ മാത്രമുള്ളതെന്ന് മുൻപ് വിശ്വസിച്ചിരുന്ന വിവർത്തന യന്ത്രങ്ങൾ (translation machinery) എൻകോഡ് ചെയ്യുന്ന ജീനുകൾ, നിർദ്ദിഷ്ട അമിനോ ആസിഡുകളെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്നതിന് എൻസൈമുകളെ എൻകോഡ് ചെയ്യുന്ന ഒന്നിലധികം ജീനുകൾ എന്നിവ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഈ സങ്കീർണ്ണതകളെക്കുറിച്ച് കൂടുതൽ അന്വേഷിക്കുമ്പോൾ ഡി.എൻ.എ യുടെ പരിണാമം, ആദ്യത്തെ സെല്ലുകളുടെ രൂപീകരണം, ആർക്കിയ (archaea), ബാക്ടീരിയ, യൂക്കാരിയോട്ടുകൾ (eukaryotes) എന്ന പരിണാമദശയിൽ വൈറസ് പോലുള്ള ഘടകങ്ങൾ നിർവ്വഹിച്ചിരിക്കാനിടയുള്ള നിർണ്ണായക പങ്ക് എന്നിവയെക്കുറിച്ചുള്ള സൂചനകൾ ലഭിക്കുന്നു. ഒരുപക്ഷേ ആധുനിക വൈറസുകൾ ഈ പുരാതന ഭീമന്മാരിൽനിന്നും വേഗത്തിൽ പകർപ്പുണ്ടാക്കുന്നതിനായി ജീനോമിന്റെ ചില ഭാഗങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ഉരിഞ്ഞെടുക്കൽ (stripping down) പ്രക്രിയ വഴി പരിണമിച്ചിരിക്കാമെന്നും അന്ന ദാഹിയ (2018:50) പരാമർശിക്കുന്നു.

ജീവന്റെ ഉത്ഭവത്തിലുള്ള വൈറസുകളുടെ പങ്കാളിത്തത്തിനു പുറമെ, മനുഷ്യന്റെ വിത്തുകോശങ്ങൾക്കുള്ളിൽ പുരാതന വൈറസ് ഡി.എൻ.എ കണ്ടെത്തിയതും മനുഷ്യനും വൈറസും തമ്മിലുള്ള പരസ്പരാശ്രിതത്വത്തിന് മറ്റൊരുദാഹരണമാണ്. വിത്തുകോശങ്ങൾ പക്വതയില്ലാത്ത ഒരു കോശത്തിൽ നിന്നോ മൂലകോശത്തിൽ നിന്നോ വിവിധതരം കോശങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴിവുള്ളവയായതുകൊണ്ടുതന്നെ (pluripotent) മനുഷ്യന്റെ പ്രത്യുല്പാദനപ്രക്രിയയിൽ അവ നിർണ്ണായകമാണ്. ഗർഭപിണ്ഡം വളരുന്തോറും ശരീരത്തിലെ വിവിധതരം കോശങ്ങളിലേക്ക് രൂപാന്തരപ്പെടുന്നവയാണ് ഇവ. മനുഷ്യഭ്രൂണത്തിന്റെ വിത്തുകോശങ്ങളിൽ സജീവമായിട്ടുള്ള ഡി.എൻ.എ H. HERV-H എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ഒരുതരം എൻഡോജെനസ്

റെട്രോവൈറസുകളിൽ അടങ്ങിയിട്ടുണ്ടെന്ന് അടുത്തിടെ നടന്ന ചില പഠനങ്ങൾ കണ്ടെത്തിയിരുന്നു (2018:43). കൂടാതെ ആർ.എൻ.എ യുടെ ബിറ്റുകൾ ചേർത്താൽ ഈ കോശങ്ങൾ വിത്തുകോശങ്ങൾ പോലെ പ്രവർത്തിക്കുന്നത് അവസാനിപ്പിക്കുകയും പകരം മൃഗങ്ങളുടെ കണക്റ്റീവ് ടിഷ്യൂസിൽ കാണപ്പെടുന്ന ഫൈബ്രോബ്ലാസ്റ്റുകൾ (fibroblasts) പോലെ പ്രവർത്തിക്കാൻ തുടങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു. വിത്തുകോശങ്ങൾ നൽകുന്ന പ്ലൂറിപൊട്ടൻസി ഇല്ലാതെ മനുഷ്യന്റെ പുനരുൽപ്പാദനപ്രവർത്തനം സാധ്യമല്ല. “വിരോധാഭാസമെന്നു പറയട്ടെ, ഇപ്പോൾ ഭീഷണി ഉയർത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വൈറൽമലിനീകരണം (viral contamination) മറ്റൊരു രൂപത്തിൽ മനുഷ്യ പ്രത്യുത്പാദനത്തിൽ നിർണ്ണായക പങ്കു വഹിക്കുന്നവയുമാണ്” (2020:2).

ഈ പരീക്ഷണങ്ങളും കണ്ടെത്തലുകളും കൊറോണ പകർച്ചവ്യാധിയും മനുഷ്യനു പുതിയ പാഠങ്ങൾ നൽകുകയാണ്. നമ്മുടെ പാരിസ്ഥിതിക കേന്ദ്രത്തിൽ (ecological niche) മനുഷ്യർ ആധിപത്യം പുലർത്തുന്നുണ്ടെങ്കിലും നമ്മുടേതുമായി പരസ്പരം ബന്ധിപ്പിക്കാവുന്നതും, എന്നാൽ തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ നിയമങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുന്നതുമായ മറ്റനേകം പാരിസ്ഥിതിക കേന്ദ്രങ്ങളും നമുക്കൊപ്പം തന്നെ നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. അതായത് മനുഷ്യന്റെ നിലനിൽപ്പ് ഇങ്ങനെയുള്ള വിവിധങ്ങളായ പാരിസ്ഥിതിക കേന്ദ്രങ്ങളാൽ ബന്ധിക്കപ്പെട്ടു കിടക്കുകയാണ്. മനുഷ്യനൊറ്റയ്ക്കോ മനുഷ്യനു മാത്രമായോ ഒരു നിലനിൽപ്പില്ലെന്നു ചുരുക്കം.

കൊറോണക്കാലം കൊറോണ വൈറസുമായുള്ള യുദ്ധമല്ല, മറിച്ച് ഇതൊരു പുതിയ പരിണാമദശയാണ്. മനുഷ്യൻ മാത്രമല്ല ഭൂമിയിലെന്നും ഒരു വൈറസ് വിചാരിച്ചാൽ പോലും ഇളക്കം തട്ടാവുന്നതാണ് മനുഷ്യൻ പ്രകൃതിക്കുമേൽ ആർജ്ജിച്ചെടുത്തിരിക്കുന്ന സ്ഥാനമെന്നുമുള്ള ഓർമ്മപ്പെടുത്തൽ കൂടിയാണിത്. ഇങ്ങനെ പരസ്പരാശ്രിതബന്ധിതമായ പുത്തൻ വ്യാവഹാരികമാതൃകകൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടതിന്റെ അടിയന്തരസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ച് മനുഷ്യരെ ബോധവാന്മാരാക്കുകയാണ് കൊറോണക്കാലം. മാനവികതയല്ല, മാനവികാനന്തരതയാണ് പുതിയ കാലത്തിന്റെ ബോധനമാതൃക എന്നും ഇത് തെളിയിക്കുന്നു.

ആധാരസൂചി

1. Annu Dahiya. “Before the Cell, there was Virus: Rethinking the Concept of Parasite and Contagion through Contemporary Research in Evolutionary Virology.”

2. Transforming Contagion: Anxieties, Modalities, Possibilities, edited by Breanne Fahs, Annika Mann, Eric Swank, and Sarah Stage, Rutgers University Press, 2018, pp 42-55

3. Christopher Langton. “Studying Artificial Life with Cellular Automata.” Physicia D, Vol.22, no. 1-3, 1986, pp. 120-149.

4. Francesca Ferrando. Philosophical Posthumanism. Bloomsburry Academia, 2019.

5. Gregario Agamben. The Open Mind: Man and Animal. Translated by Attel. K., Stanford University Press, 2002.

6. Jean Baudrillard. Selected Writings, edited by Mark Poster, Stanford University Press, 1988.

7. --------------------. Simulacra and Simulation, translated by Sheila Faria Glaser, Michigan University Press, 1994.

8. Katherene Hayles. N. “Novel Corona: Posthuman Virus.” Critical Inquiry, 17 April 2020, critinq.wordpress.com/2020/04/17/novel-corona-posthuman-virus/. Accessed 19 June 2020.

9. Mikhail Epstein. “Hyper in 20th Century Culture: The Dialectics of Transition from Modernism to Postmodernism.” Postmodern Culture, vol. 6, no. 2, 1996.

10. Stephen Gould. Full House: The Spread of Excellence from Darwin to Plato. Three Rivers Press, 1996.

11. സ്ലാവോയ് സിസെക്. “ഒരു പ്രതിസന്ധി വരുമ്പോൾ നമ്മളെല്ലാം സോഷ്യലിസ്റ്റുകളാണ്.” വിവർത്തനം ലിഷ. കെ. കെ, ട്രൂകോപ്പി തിങ്ക്, 13 ഏപ്രിൽ 2020, truecopythink.media/slavojzizek-panic-covid-19-shakes-the-world. Accessed 22 ജൂൺ 2020.

12. വിക്കിപീഡിയ കോൺട്രിബ്യൂട്ടേഴ്സ്. “വൈറസ്.” വിക്കിപീഡിയ, വിക്കിമീഡിയ ഫൌണ്ടേഷൻ, 24 ജനുവരി 2020, ml.wikipedia.org/wiki/%E0%B4%B5%E0%B5%88%E0%B4%B1%E0%B4% %E0%B5%8D. Accessed 23 ജൂൺ 2020.

abhiramisr66@gmail.com

abin.0494@gmail.com